

Секція: Економічні науки

Примак Юліана Ростиславівна

Аспірант кафедри обліку в кредитних і

бюджетних установах та економічного аналізу

ДВНЗ «Київський Національний Економічний Університет

імені Вадима Гетьмана»

м. Київ, Україна

СУЧАСНІ МЕТОДИ АНАЛІЗУ СТІЙКОСТІ БАНКІВ

Для можливості прогнозування і відстеження впливу різноманітних факторів на стійкість банку, вчені та економісти мають розробляти абсолютно нові методики для аналізу фінансової стійкості, або ж вдосконалювати старі. Робота в цих напрямках ведеться, як в Україні, так і закордоном.

НБУ встановив певні нормативи, що регулюють показники фінансової стійкості банку, згідно з Постановою НБУ №368 «Про затвердження інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» від 28.08.2001р. [2].

Для своєчасного визначення фінансового стану банківської установи були розроблені різноманітні методи, що дають внутрішнім та зовнішнім користувачам більш глибоке розуміння ситуації. Вони у більшості випадків доповнюють один одного. Як відзначає І.Б. Івасів, через відсутність єдиного, узагальненого показника для визначення фінансової стійкості банку, аналітики використовують різні системи її моніторингу [5, с. 76]. Вибір методу залежить передусім від кінцевої цілі, мети та власних вподобань.

Розглянемо більш детально характеристики провідних методів аналізу фінансової стійкості банківської установи, що використовуються закордонними вченими та фахівцями:

1) Статистичний метод - базується на відстеженні результатів коливань певної сукупності обраних показників за певний період. Перевагою цього методу є те, що він дає високу вірогідність прогнозу результатів для довгострокових періодів. Але, в той же час, не показує точних результатів для короткотермінових періодів.

2) Стрес-тестування - Його впровадження розпочалося в після кризовий період в 2009-2010 роках. Першою країною, що застосувала його на державному рівні були США. Як пишуть І.Б. Івасів та А.В. Максимова, центральні банки різних країн і в тому числі України, вводять практику стрес-тестування банків на регулярній основі [7, с. 206]. Існує два головних види стрес-тестування. Методи «згори-вниз» та «знизу-вгору». Перевагою стає можливість прогнозування діяльності в наступних періодах, однак обмеженість доступу до результатів, можливість наявності викривлень та неточностей є суттєвим недоліком.

3) Макропруденційний аналіз – це метод проведення постійного моніторингу, комплексного аналізу стану фінансової системи, її внутрішніх взаємозв'язків, взаємодії з реальним сектором, тощо. Заснований на дослідженні ринку та аналізі макроекономічної інформації: основних ринків активів, діяльності фінансових посередників, макроекономічного розвитку, потенційних дисбалансів і системних ризиків. В той же час, обмежений доступ до результатів, не дає точної характеристики ризиків по окремій банківській установі.

4) Експертний – про застосуванні цього методу експерти особисто обирають певну сукупність критеріїв, що на їх думку є основними. Після розрахунку показників, експерти встановлюють вагомість кожного і його вплив на фінансову стійкість. Ситуація в баку є оптимальною, якщо комплексний індикатор рівний 100. Його значною перевагою є легкість та зрозумілість, а вадою - висока можливість помилки через людський фактор.

5) Коефіцієнтний - базується на співставленні даних статей фінансової звітності за період (застосовує НБУ). Також включає в себе якісно-структурний аналіз. Як відзначає в своїй роботі С.П. Вольська, найбільш повну картину про стан банківської установи, її надійність та стійкість дає саме розгорнутий коефіцієнтний аналіз [3, с. 180]. Надає найбільш точні результати при розрахунку. Головним недоліком є достатній рівень складності цієї методики, результати будуть зрозумілі лише професіональним користувачам.

6) Факторний аналіз – це давно відомий але не менш популярний метод для оцінки рівня фінансової стійкості. Він представляє сукупність факторів. Він може показати не тільки те, що в фінансовій установі виникли проблеми, але і розкриває її причину. Особливістю цього методу є те, що при застосуванні використовують математично-статистичний метод що потребує спеціалізованих знань для складного розрахунку.

7) Система рейтингових оцінок (поділяється на інсайдерський та дистанційний) - полягає в тому, що після проведеного аналізу установі присвоюють певну оцінку, що показує ефективність або неефективність її діяльності на базі основних показників. Найбільш відомими і популярними на Україні є рейтинг CAMELS та рейтинг, що побудований за системою Кромонава. НБУ у своїй діяльності керується саме рейтинговою системою CAMELS (Положення про порядок визначення рейтингових оцінок за рейтинговою системою CAMELS №171 від 08.05.2002 р.) [1]. Безперечно позитивною складовою цього метода є його зрозумілість широкому загалу і доступність.

8) Система комплексних оцінок банківських ризиків - Це система, що включає в себе певні головні ризикові показники (10 або 9 в залежності від системи), за допомогою яких стає можливим аналіз усієї сукупності банківських установ. В банківській системі Великобританії, після фінальної оцінки ризикових факторів, складається матриця ризиків

(включає в себе чотири поля), яка показує співвідношення цих факторів [6, с. 182]. Складний у використанні через необхідність постійного тестування системи. Однак, надає прогностичні оцінки на заданому часовому проміжку.

9) Дискримінантний аналіз – на його основі дослідники прокладають кордон між банками, що ефективно здійснюють свою діяльність і є достатньо стійкими, та їх конкурентами, що мають певні проблеми. Цей метод застосовують переважно для аналізу банківського сектору в цілому, оскільки він втрачає свою результативність при аналізі конкретного банку. Може бути переведений в графічну модель та достатньо зрозумілий для користувачів.

10) Інтегральний аналіз - аналіз фінансової стійкості проводиться на основі зважування базових фінансових коефіцієнтів на відповідні вагові коефіцієнти, отримані результати додають чи помножують для визначення остаточної оцінки [5, с. 1140]. Він досить легкий для розуміння, оскільки надає єдиний результат розрахунку.

11) Структурно-функціональний аналіз - базується на дослідженні економічних зв'язків між банками в рамках єдиного цілого. Банки поділяють на групи, кожній з яких характерні певні ризики, які можуть відрізнитися в залежності від групи. Не дає повного і ґрунтовного результату, можна використовувати як додатковий аналіз.

Серед перелічених методів такі як коефіцієнтний, факторний, інтегральний, експертний, метод рейтингування вже давно відомі і активно застосовуються фінансовими аналітиками України.

В результаті оцінки досвіду України та інших країн, для ведення прибуткового та адекватного банківського бізнесу необхідна певна єдина, правдива та цілісна система по оцінці фінансової стійкості установи. По результатам досліджень, найбільш ефективною буде вдосконалена модель дискримінантного аналізу, що буде включати оцінку комплексних показників системи та дані рейтингів.

Література

1. Положення НБУ №171 Про порядок визначення рейтингових оцінок за рейтинговою системою CAMELS від 08.05.2002р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0171500-02>.
2. Постанова НБУ № 368 Про затвердження інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні від 28.08.2001р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.
3. Вольська С.П. Порівняльна характеристика методів оцінювання фінансової стійкості банку / С.П. Вольська // Серія Економічні Науки. – 2015. - №10, частина 1. - С. 178-181.
4. Єріс Л. М., Крухмаль О. В., Основні методологічні підходи до визначення і оцінки фінансової стійкості банківської установи [Текст] / Л.М. Єріс, О.В. Крухмаль // Економіка: проблеми теорії та практики :збірник наукових праць, Дніпропетровський національний університет. –2007. – № 231. – С. 1138-1144.
5. Івасів І.Б., Максимова А.В., Макроекономічне стрес-тестування банків: сутність, підходи та основні етапи / І.Б. Івасів, А.В. Максимова // Фінанси, Облік і Аудит. - 2011. - № 18 - С.75-85.
6. Лисенок О.В. Зовнішні системи оцінювання ризикованості банківської діяльності / О.В. Лисенок // Вісник ЖДТУ. – 2009. - № 1 (47). - С. 182-185.
7. Максимова А.В. Оцінка фінансової стійкості банку: методичні підходи до аналізу та проблеми їх застосування / А.В. Максимова // Науковий Вісник Херсонського Державного Університету. – 2014. - №8, частина 3. - С. 205-208.